

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport
Broj: 00-63-11/19-
Podgorica, 8. februar 2019. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu člana 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore, sa 26. i 28. sjednice, koje su održane 27. decembra 2018. godine i 6. februara 2019. godine, podnosi

IZVJEŠTAJ

sa **KONTROLNOG SASLUŠANJA ministra kulture Aleksandra Bogdanovića,**
na temu: *„Zaštita nepokretnih kulturnih dobara u Crnoj Gori“*

Na osnovu člana 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport je, na 25. sjednici, održanoj 18. decembra 2018. godine, polazeći od inicijative Odbora, donio **Odluku o kontrolnom saslušanju ministra kulture Aleksandra Bogdanovića, na temu: „Zaštita nepokretnih kulturnih dobara u Crnoj Gori“.** Odluka je donesena u cilju razjašnjenja pitanja kvaliteta i nivoa zaštite, odnosno, stanja nepokretnih kulturnih dobara u Crnoj Gori. Naime, nepokretna kulturna baština prepoznata je kao važan faktor državnog identiteta i dugoročni resurs za održivi razvoj, te kao takva predstavlja prioritet svih savremenih državnih politika. U vezi sa tim, neophodno je u kontinuitetu sprovoditi aktivnosti koje se odnose na njenu zaštitu i očuvanje, unapređenje stanja, podizanje svijesti građana o značaju i značenju kulturne baštine, te stvaranju ambijenta za razumijevanje kulturne baštine i njene uloge za društvo, naročito za kulturni, turistički i ekonomski razvoj države.

Takođe, u skladu sa obilježavanjem 2018. godine – Evropske godine kulturnog nasljeđa, koju su Evropski parlament i Savjet Evrope proglasili 17. maja 2017. godine, tokom 2018. godine, većina evropskih država stavila je kulturno nasljeđe u centar interesovanja, kako bi se građani podstakli na istraživanje i upoznavanje sa evropskim kulturnim nasljeđem, sa naglašavanjem doprinosa kulturnog nasljeđa društvu, privredi, njegove uloge u evropskoj kulturnoj diplomatiji i značaja njegove zaštite, kako bi i buduće generacije uživale koristi i uključile se u zaštitu evropskog kulturnog nasljeđa.

Ministar kulture Aleksandar Bogdanović je na održanom kontrolnom saslušanju predstavio napore Ministarstva kulture u cilju očuvanja i valorizacije kulturnih dobara u Crnoj Gori. Kada je riječ o unapređenju značaja naše kulturne baštine, u proteklom periodu, bilo je neophodno raditi na očuvanju kulturnih dobara, kako u normativnom, tako i u institucionalnom smislu, a svijest o značaju kulture u Crnoj Gori se znatno promijenila nabolje. Kada su u pitanju konkretne aktivnosti

Ministarstva, podsjetio je na obavezu usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima i pravnom tekovinom Evropske unije, kao i na značaj usvajanja Zakona o očuvanju prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora, kojim su tretirane smjernice UNESCO-a. Takođe, podsjetio je da je donesen Zakon o zaštiti kulturnih dobara, Zakon o muzejskoj djelatnosti, Zakon o bibliotečkoj djelatnosti, Zakon o arhivskoj djelatnosti, kao i 40 podzakonskih akata, a ratifikovano preko 20 međunarodnih konvencija, koje obavezuju na čuvanje bogatog kulturnog nasljeđa.

Prelazak sa tradicionalnih sistema zaštite na savremeni pristup zaštite, koji će uključiti i valorizaciju ekonomskih potencijala, prilagođavajući ih naučno-obrazovnoj svijesti i potrebi pojedinaca i društva, predstavlja jednu od značajnih aktivnosti Ministarstva. Kulturna baština predstavlja fundamentalni razvoj svakog društva, pa se, kroz program zaštite i očuvanja kulturnih dobara, tretiraju konzervatorska i arheološka istraživanja, kao i primjena konzervatorskih mjera. Takođe, vodi se računa i o osavremenjivanju tehničko-tehnoloških procesa u samim institucijama i ustanovama kulture. Kao značajno, istakao je da je u prethodnom periodu zaštićeno preko 2.000 pokretnih, nepokretnih i materijalnih kulturnih dobara, što smatra nedovoljnim, ukoliko se takva dobra ne valorizuju na pravi način. U vezi sa tim, neophodno je, sa jedne strane, sačuvati univerzalne vrijednosti, o čemu Ministarstvo posebno vodi računa, dok se, sa druge strane, mora voditi računa o zaštićenom području, uz očuvanje prepoznatljivog vizuelnog uticaja. Ministar je ukazao na činjenicu da je Crna Gora zemlja u kojoj je kulturni turizam prepoznat kao faktor valorizacije kulturnog nasljeđa i razvoja društva, baziranog na multikulturalnosti. Takođe, istakao je da je poseban značaj zaštite kulturnog nasljeđa koje predstavlja prioritet prepoznat, kako kod nas, tako i na međunarodnom planu, kao što su praistorijski lokalitet Crvena stijena, te lokalitet iz rimskog perioda Duklja. Takođe i niz drugih, naročito, srednjovjekovni gradovi, kao što je Brskovo iz XII i XIII vijeka. U ovom dijelu, smatra da je potrebno pronaći balans između održivosti, sa jedne, i prošlosti i sadašnjosti, sa druge strane, jer su to segmenti koji se često prepliću, iako ekonomska valorizacija ne bi trebalo da bude u istoj ravni sa očuvanjem i zaštitom kulturnih dobara. Tako, stav Ministarstva je da se mogu postići značajni rezultati, ukoliko valorizacijom ne zadiremo u autentičnost i integritet konkretnog kulturnog dobra. Problemi sa kojima se Ministarstvo susrijeće, odnose se na nedostatak kadra, kada je u pitanju restauracija, konzervacija, arheologija i etnologija, te je, u cilju rješavanja navedenih izazova, uspostavljena saradnja sa Ministarstvom prosvjete, da se u obrazovni sistem uvedu novine, kako bi se uspostavila ravnoteža između obrazovnog sektora i tržišta rada u domenu kulture.

Podatak da je u proteklom, šestogodišnjem, periodu uspješno realizovano 668 projekata, smatra dobrom osnovom za nastavak aktivnosti u pravcu prelaska sa tradicionalnih načina upravljanja, na savremene koncepte, koji mogu biti dio uspješne turističke ponude. Dobra povezanost naše kulturne baštine sa kreativnim industrijama vidljiva je kroz planirane aktivnosti za naredni period, koje se odnose na osnivanje kreativnih habova, koji će se naći u određenim kulturnim dobrima koja do sada nijesu bila popularizovana i valorizovana. Pored navedenih osnovnih elemenata

zaštite i očuvanja nepokretne kulturne baštine, zaključio je da bez ekonomske valorizacije nije moguće postići značajne rezultate.

U raspravi su učestvovali poslanici: Radule Novović, Branka Tanasijević, Aleksandra Vuković, Bogdan Fatić, Andrija Popović i Ervin Ibrahimović. Tokom rasprave, postavljena su brojna pitanja i iskazani stavovi i mišljenja.

Članovi Odbora su postavili pitanja koja se odnose na: međunarodne aktivnosti Ministarstva kulture i saradnju među državama, u cilju očuvanja kulturne baštine; trenutno stanje i aktivnosti, kada su u pitanju fortifikacioni objekti u Crnoj Gori, iz razloga što su prepoznati kao značajan resurs; manjak od preko 3.000 muzejskih predmeta u Narodnom muzeju Crne Gore; nestanak i uništavanje podvodnog arheološkog blaga Crne Gore, koje čine antičke građevine, rimske i grčke amfore, srednjovjekovni brodovi i sl; aktivnosti Ministarstva povodom valorizacije zgrade starog austrijskog zatvora u Kotoru, tvrđave Lesendro na Skadarskom jezeru i preko 80 austrougarskih tvrđava u Boki; nepokretna kulturna dobra u Crnoj Gori koja se mogu valorizovati kroz sistem javno-privatnog partnerstva; konkretne projekte valorizacije kulturne baštine korišćenjem IPA fondova; revalorizaciju nepokretnih kulturnih dobara Starog grada Ulcinja i Starog grada Bara; konkretne aktivnosti Ministarstva na podizanju nivoa svijesti kod građana o značaju kulturne baštine za razvoj društva; saradnju Ministarstva sa inostranima partnerima na konkretnim projektima, u cilju očuvanja kulturne baštine; otvaranje novih smjerova na fakultetima, za školovanje stručnih kadrova za restauraciju i konzervaciju; način na koji će se u budućem periodu obratiti pažnja javnosti na Duklju, kao na jedan od najvažnijih kulturno-istorijskih lokaliteta u istoriji Crne Gore; aktivnosti Ministarstva povodom revalorizacije arheološkog lokaliteta Crvena stijena; i zaštitu sakralnih objekata u Crnoj Gori.

Detaljna izlaganja članova Odbora i odgovori ministra kulture Aleksandra Bogdanovića, generalnog direktora Direktorata za kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture Aleksandra Dajkovića, državnog sekretara Ministarstva kulture Dražena Blažića i direktora Uprave za zaštitu kulturnih dobara Božidara Božovića sadržani su u zapisniku sa sjednice.

U skladu sa članom 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport je, povodom kontrolnog saslušanja ministra kulture Aleksandra Bogdanovića, na temu: „Zaštita nepokretnih kulturnih dobara u Crnoj Gori“, jednoglasno (šest glasova „za“), odlučio da predloži sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. Preporučuje se Ministarstvu kulture da, u okviru propisanih nadležnosti, analizira postojeću zakonsku regulativu, u cilju unapređenja normativnog i institucionalnog okvira i svih naučno-tehnoloških kapaciteta, koji su neophodni za funkcionisanje institucija kulture, na državnom i lokalnom nivou.

2. Ukazuje se na neophodnost nastavka i intenziviranja aktivnosti koje Ministarstvo kulture sprovodi sa ciljem podizanja nivoa svijesti kod građana o značaju kulturne baštine za društvo.

3. Sugerirše se Ministarstvu kulture da nastavi sa aktivnostima koje sprovodi u cilju prelaska sa tradicionalnog modela zaštite na savremene modele upravljanja kulturnom baštinom, koji uključuju i valorizaciju ekonomskih potencijala, prilagođavajući ih naučno-obrazovnoj svijesti i potrebi pojedinaca i društva, uz obavezu da se valorizacijom ne remeti autentičnost i integritet konkretnog kulturnog dobra.

4. Obavezuje se Ministarstvo kulture da posebnu pažnju posveti edukaciji i doedukaciji stručnog kadra, uz osavremenjivanje tehničko-tehnoloških procesa unutar samih institucija kulture i da nastavi saradnju sa Ministarstvom prosvjete na razvoju kadra u oblastima restauracije, konzervacije i etnologije, kako bi se uspostavila ravnoteža između obrazovnog sektora i tržišta rada u domenu kulture.

5. Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport će, do kraja tekuće godine, organizovati sjednicu posvećenu praćenju realizacije zaključaka sa Kontrolnog saslušanja.

PREDSJEDNIK ODBORA

Radule Novović